

L'ADQUISICIÓ DE LA PROPIETAT I LA REIVINDICABILITAT DE LES COSES MOBLES PERDUDES EN LA LLEI CATALANA 25/2001, DE 31 DE DESEMBRE, DE L'ACCESSIÓ I L'Ocupació¹

Santiago Espiau Espiau
Catedràtic de Dret Civil
Universitat de Barcelona

1. INTRODUCCIÓ

Fa poc més de dos anys, el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 25/2001, de 31 de desembre, de l'accessió i l'ocupació, amb la finalitat de regular els títols adquisitius exclusius del dret de propietat.² Aquesta regulació, juntament

1. El present treball ha estat redactat durant el mes de juny de 2003 com a contribució al *Libro-Homenaje al Profesor Dr. Manuel Albaladejo García*, que apareixerà pròximament, i s'emmarca dins del Projecte BJU 2003-067180-C02-01 del Ministeri d'Educació i Cultura, del qual l'autor és l'investigador principal.

2. Vegeu-ne el primer paràgraf del preàmbul. Aquesta llei ha estat objecte d'un recurs d'inconstitucionalitat, presentat pel Govern central el 18 d'abril de 2002, en el qual es nega la competència de la Generalitat de Catalunya per a regular l'ocupació, entre altres raons perquè, segons que diu l'advocat de l'Estat, es tracta d'una «institución nueva e inédita» des de la perspectiva del dret foral (*sic*) català, mancat de tota norma que la reguli, «habiéndose producido un desbordamiento de los límites competenciales previstos en el art. 9.2 del Estatuto de Autonomía de Cataluña, y una lesión de la competencia estatal instituida en el art. 149.1.8ª CE» (fonament de dret [FD] II); tot això, en la mesura, a més a més, que «[e]l derecho foral (*sic*), podrá ser modificado y desarrollado, pero siempre a costa de sus propios preceptos y nunca con menoscabo del derecho común, porque ahí precisamente se encuentra el límite de otra competencia atribuida explícita y exclusivamente al Estado» (FD I; subratllat en l'original).

Les afirmacions transcrites no poden ser compartides, ja que —al meu entendre— es basen en una interpretació errònia dels articles 149.1.8 de la Constitució espanyola (CE) i 9.2 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC), atès que la competència legislativa de les comunitats autònomes

amb la corresponent als denominats *drets reals limitats*, continguda actualment en diverses lleis especials,³ i la que estableixin altres lleis que puguin redactar-se en el futur, està cridada a formar part del llibre 5 del Codi civil de Catalunya, la promulgació del qual ha iniciat la Llei 29/2002, de 30 de desembre.⁴ Doncs bé, pel que fa a l'ocupació, l'article 24.1 de la Llei 25/2001 assenyala que, per mitjà d'aquesta, es poden adquirir no només «[l]es coses mobles corporals que mai no han tingut propietari» o aquelles que, «abandonades per la persona que n'és propietària, són susceptibles de apropiació mitjançant un acte material», sinó també, i sobretot, «[l]es coses mobles corporals perdudes, ocultes o presumiblement abandonades, respecte a les quals la persona que n'és propietària no ha formulat cap denúncia ni reclamació».

amb dret civil propi per a desenvolupar-lo no té més límit que el de no afectar les matèries la reserva de les quals reconeix el mateix text constitucional a l'Estat «en todo caso», i, per descomptat, no exigeix que les institucions que es regulin pel legislador autonòmic es refereixin a altres de ja regulades —o siguin *connexes* amb altres de ja regulades— pel dret català, sigui en la Compilació, en alguna de les seves lleis especials o dels seus codis sectorials, o en la seva tradició jurídica. Però és que, ultra això, i pel que fa a les matèries a les quals es refereix la Llei 25/2001, els seus precedents es remunten ja al dret històric: vegeu, així, *Constitucions i altres drets de Catalunya*, vol. I, tít. v, llei 5, i *Llibre de las Costums de Tortosa*, llibre I, rúb. 1a, cap. 6.

El que passa és que, en el recurs de l'advocat de l'Estat, es parteix d'una noció excessivament restringida del concepte de *desenvolupament del dret civil propi* a què al·ludeix l'article 149.1.8 CE, que el limita al «dret compilat»: «Dada la identificación de los Derechos civiles, forales o especiales, con las Compilaciones de Derecho Civil foral, el desarrollo de aquellos se circunscribe a las instituciones que son objeto de algún tipo de regulación en tales Compilaciones. De acuerdo con ello, las Comunidades Autónomas podrán legislar sobre todas las instituciones reguladas en sus respectivas Compilaciones» (cfr. recurs, FD II). Aquestes afirmacions no es corresponen amb el que estableix l'article 149.1.8 CE: el precepte constitucional reconeix a les comunitats autònomes en les quals existeixi «dret civil», competència legislativa exclusiva per a desenvolupar-lo, amb independència que estigui o no recollit en una *norma jurídica* i, per descomptat, amb independència de la naturalesa de la norma que —si escau— el reculli: l'objecte de la competència autonòmica —i causa certa incomoditat haver de recordar-ho— és la *matèria civil*, no la *norma civil*.

3. Així, la Llei 6/1990, de 16 de març, dels censos, la Llei 13/2000, de 20 de novembre, de regulació dels drets d'usdefruit, d'ús i d'habitació, la Llei 22/2001, de 31 de desembre, de regulació dels drets de superfície, de servitud i d'adquisició voluntària o preferent, i la Llei 19/2002, de 5 de juliol, de drets reals de garantia.

4. La Llei 29/2002, de 30 de desembre, a més d'aprovar el llibre I del Codi civil de Catalunya, en el qual es recullen les disposicions preliminars i es regulen la prescripció i la caducitat, estableix també l'estructura i la sistemàtica general del Codi, i preveu la seva divisió en sis llibres: després del primer, el contingut del qual s'acaba d'indicar, el llibre II es dedica a la persona i a la família; el III, a la persona jurídica, inclosa la regulació de les associacions i de les fundacions; el IV s'ocupa del dret de successions; el V, dels drets reals, i el VI, de les obligacions i els contractes. Contra la Llei 29/2002, el Govern central també va presentar un recurs d'inconstitucionalitat mitjançant un escrit presentat el 10 d'abril de 2003.

La Llei 25/2001 estableix una regulació específica en matèria d'adquisició de la propietat de les coses perdudes, que substitueix la que es recull en els articles 615 i 616 del Codi civil espanyol, aplicables amb caràcter supletori a Catalunya fins que va entrar en vigor aquella;⁵ aquesta circumstància i les diferències que presenten les seves disposicions amb relació a les del Codi civil,⁶ justifiquen la redacció de les presents línies.

2. L'ADQUISICIÓ DE LA PROPIETAT DE LES COSES MOBLES PERDUDES EN EL CODI CIVIL ESPANYOL

En el Codi civil espanyol i d'acord amb l'article 610 CC, «[s]e adquieren por la ocupación los bienes apropiables por su naturaleza que carecen de dueño [...], el tesoro oculto y las cosas muebles abandonadas», i l'article 615 CC agrega que qui «encontrare una cosa mueble, que no sea tesoro, debe restituirla a su anterior poseedor», i «[s]i éste no fuere conocido, deberá consignarla inmediatamente en poder del Alcalde del pueblo donde se hubiese verificado el hallazgo», el qual haurà de ser anunciat i publicat dos diumenges consecutius. Transcorreguts dos anys a comptar des del dia de la segona publicació sense que el propietari l'hagi reclamat, escau l'adjudicació de la cosa a qui la va trobar, de manera que aquest n'adquireix, doncs, la propietat (art. 615.4 CC). Ara bé, «si la cosa no pudiese conservarse sin deterioro o sin hacer gastos que disminuyan notablemente su valor, se venderá en pública subasta luego que hubiesen pasado ocho días desde el segundo anuncio sin haberse presentado el dueño» (art. 615.3 CC), i se n'atribuirà la propietat al rematant i se'n disposarà el preu.⁷

5. Entrada en vigor que, d'acord amb la disposició final segona de la Llei, es va produir tres mesos després de la seva publicació en el DOGC, això és, el 31 de març de 2002; per més que pocs dies després es va presentar un recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei, l'admissió a tràmit d'aquest —per mitjà de la provisió de 21 de maig de 2002 (BOE núm. 133, de 4 de juny)— no ha comportat la suspensió de la vigència de la Llei.

6. Segons que denuncia l'advocat de l'Estat en el recurs d'inconstitucionalitat al qual s'ha al·ludit *supra*, nota 2, els preceptes objecte de recurs «introducen una regulación del derecho de ocupación completamente novedosa y exhaustiva en la materia» (FD II); tot i això, poc abans havia assenyalat que aquests preceptes «se estima que reiteran para el ámbito autonómico lo ya preceptuado en el Código Civil», per la qual cosa ha de «juzgarse inconstitucional y nula y no meramente un defecto de técnica legislativa tal reproducción en normas autonómicas de preceptos estatales» (FD II).

7. Sobre la regulació del Codi civil espanyol relativa a les coses perdudes i a l'adquisició de la seva propietat, són dues les obres —amb plantejaments i conclusions moltes vegades radicalment oposades— de referència en la doctrina: José Luis MOREU BALLONGA, *Ocupación, hallazgo y tesoro*, Barcelona, 1980; i Angel Fernando PANTALEÓN PRIETO, comentari als articles 615 i 616 CC, a

D'acord, doncs, amb aquestes disposicions, qui troba una cosa moble perduda només n'adquireix la propietat si, atès que desconeix a qui pertany,⁸ la consigna en poder de l'alcalde, i la seva adjudicació no escaurà —sempre que no es tracti d'una cosa deteriorable— fins que hagin transcorregut dos anys sense que el propietari es presenti a reclamar-la. Amb el pressupòsit que es tracti d'un bé o d'una cosa moble, el Codi civil qualifica la «cosa perduda» des d'un punt de vista purament negatiu: «que no sea un tesoro» (art. 615.1 CC).⁹

S'ha discutit en la doctrina si el deure de restituir o consignar la cosa perduda suposa que, qui la troba, està obligat a recollir-la. Al meu entendre, un o altre deure només sorgeixen si voluntàriament es recull la cosa perduda, sense que existeixi, per tant, una obligació legal en aquest sentit.¹⁰ Ara bé, una vegada recollida, neixen efectivament aquells deures, de manera que l'obligació de consignar la cosa perduda constitueix un pressupòsit necessari per a l'adquisició de la seva propietat per part de qui la va trobar i recollir, adquisició que es verificarà si, a més, es compleixen els requisits —publicació del trobament, transcurso de dos anys, no-presentació del propietari— previstos per l'article 615 CC. Conseqüentment, si qui recull la cosa no l'entrega al seu posseïdor anterior o no la consigna a l'Ajuntament i se la queda en poder seu, només podrà adquirir-ne la propietat recurrent a la usucapió, la qual —atesa la mala fe de qui s'acull a aquesta— no es consumarà fins que hagin transcorregut sis anys de possessió ininterrompuda (art. 1955.2 CC);¹¹ i si la cedeix a un tercer de bona fe, per més que, respecte d'aquest últim, actui l'«equivalència de la possessió al títol» que proclama l'article 464.1, principi, CC, aquesta relació no té —atès que es tracta

Manuel ALBALADEJO (dir.), *Comentarios al Código civil y compilaciones forales*, t. VIII, vol. I, Madrid, 1987. Amb caràcter general, vegeu una completa exposició de conjunt a Manuel ALBALADEJO, *Derecho civil*, t. III, Barcelona, 2002, p. 319 i seg.

8. Atès que, si coneix aquesta circumstància, «debe restituirla a su anterior poseedor» (art. 615.1 CC).

9. Sobre la raó d'aquesta manera de procedir, cfr. Ángel Fernando PANTALEÓN PRIETO, comentari als articles 615 i 616 CC, a Manuel ALBALADEJO (dir.), *Comentarios al Código civil*, p. 498 i seg.

10. Aquesta és, també, l'opinió pràcticament unànime de la doctrina; Ángel Fernando PANTALEÓN PRIETO, comentari als articles 615 i 616 CC, a Manuel ALBALADEJO (dir.), *Comentarios al Código civil*, p. 501-502, aporta raons —absolutament convincents— que justifiquen aquesta opinió, de la qual solament dissenyeix José Luis MOREU BALLONGA, *Ocupación*, p. 424 i seg.

11. Això és, evidentment, si la seva actuació no és constitutiva de delictes o falta, atès que, si és així, la usucapió no comença fins que prescriu el delictes o la falta (art. 1956 CC); en qualsevol cas, i com ha declarat la jurisprudència penal del Tribunal Suprem, el simple incompliment de les obligacions civils que imposa l'article 615 CC no constitueix, sense més ni més, un delictes: cfr. sentències del Tribunal Suprem (Sala Segona) de 27 d'abril de 1963, 14 de febrer de 1964 i 26 de febrer de 1982.

d'una cosa «perduda»— l'entitat suficient per a excloure l'acció reivindicatòria del propietari (art. 464.1, final, CC), el qual podrà interposar-la mentre aquell tercer no es converteixi en titular per usucapió, que, en aquest cas i atesa la seva bona fe, es consumarà als tres anys (art. 1955.1 CC).

La regulació del Codi civil suscita també dubtes quant a la naturalesa jurídica de l'adquisició de la propietat per part de qui troba, recull i consigna una cosa perduda, que posteriorment li és adjudicada, i a la seva ubicació dins dels «modes d'adquirir» recollits en l'article 609 CC. La configuració —generalitzada en la doctrina espanyola— d'aquesta adquisició com a derivada d'un mode d'adquirir —l'«hallazgo»— no mencionat expressament en el precepte esmentat,¹² no resol el problema. En efecte, a la seva possible consideració —fonamentada en la pròpia incardinació sistemàtica de l'article 615 CC— com a supòsit d'ocupació,¹³ pot objectar-se el que disposa l'article 610 CC, que refereix el mode d'adquirir esmentat a «los bienes apropiables por su naturaleza que carecen de dueño, como [...] las cosas muebles abandonadas», de manera que és indubtable que les «coses perdudes» *no estan mancades de propietari* ni poden, per tant, qualificar-se de *coses mobles abandonades*. És per això que —potser amb millor criteri— altres autors han reconduït l'«hallazgo» a un mode d'adquisició legal, enquadrat, per tant, dins dels previstos en la referència genèrica a aquells que determinen que «[l]a propiedad y los demás derechos sobre los bienes se adquier[a]n y transmit[a]n por la ley» (art. 609.2, principi, CC).¹⁴

12. En aquest sentit, vegeu Manuel ALBALADEJO (dir.), *Comentarios al Código civil*. Vegeu també José Luis LACRUZ BERDEJO *et al.*, *Elementos de derecho civil*, t. III, vol. 1, 1a part, Barcelona, 1988, p. 137 i seg.; Luis Díez-PICAZO i Antonio GULLÓN BALLESTEROS, *Sistema de derecho civil*, t. III, Madrid, 2001, p. 168 i seg.

13. Postura defensada en la doctrina per José Luis MOREU BALLONGA, *Ocupación*, p. 28 i seg., 495 i seg., i 564 i seg., si bé justificada pel mateix concepte d'ocupació de què parteix. Ja amb anterioritat, cfr. José M. MANRESA Y NAVARRO, comentari a l'article 615 CC, *Comentarios al Código civil español*, t. V, Madrid, 1896, p. 43. Luis Díez-PICAZO i Antonio GULLÓN BALLESTEROS, *Sistema de derecho civil*, p. 170, es manifesten respecte a aquesta qüestió amb una certa ambigüitat: «La inclusión del hallazgo en la normativa de la ocupación puede ser argumento en favor de que el hallador es un ocupante pasado el plazo legal.»

14. Cfr. Manuel ALBALADEJO (dir.), *Comentarios al Código civil*, p. 323; José Luis LACRUZ BERDEJO *et al.*, *Elementos de derecho civil*, p. 140; Ángel Fernando PANTALEÓN PRIETO, comentari als articles 615 i 616 CC, a Manuel ALBALADEJO (dir.), *Comentarios al Código civil*, p. 91 i seg. (en particular, p. 111 i seg.) i 574 i seg. Aquest autor destaca (p. 574-575) que «[s]e trata de un modo de adquirir específico, distinto de la ocupación y la usucapión. Es una atribución *ex lege* en concepto de premio o recompensa al hallador por, en vez de “pasar de largo” ante la cosa encontrada, haberla recogido y llevado a cabo cuanto la ley le exigía para que la finalidad primordial de la institución del hallazgo [...] pudiera conseguirse.» El mateix Pantaleón afegeix (p. 575) que «[l]a adquisición [...]

3. L'ADQUISICIÓ DE LA PROPIETAT DE LES COSES MOBLES PERDUDES EN LA LLEI CATALANA 25/2001, DE 31 DE DESEMBRE

En la Llei 25/2001, de 31 de desembre, l'adquisició de la propietat de les coses mobles perdudes per part de qui les troba es regula en els articles 24 i 26 de la Llei. El primer d'aquests preceptes sanciona —com ja s'ha apuntat— la possibilitat d'adquirir per ocupació «[l]es coses mobles corporals perdudes», mentre que l'article 26 estableix en el seu apartat segon que, suposant el desconeixement de qui n'és el propietari,¹⁵ el trobament haurà de comunicar-se «a l'ajuntament del terme municipal on aquest s'ha produït, el qual ha de dipositar l'objecte [...] en l'establiment que determini, durant un termini de sis mesos, hi ha de donar la publicitat suficient i, a més, ho ha de notificar a les autoritats o entitats públiques corresponents quan les característiques de l'objecte [...] trobat així ho requereixin». Transcorregut aquest termini de sis mesos, si el propietari de la cosa no es presenta a reclamar-la, l'article 26.3 de la Llei n'ordena l'entrega a qui la va trobar¹⁶ o, si el valor de l'objecte excedeix els dos mil euros, la seva venda en subhasta pública i la seva adjudicació al rematant,¹⁷ sense que, ni en un cas ni en l'altre, el propietari originari tingui acció per a reivindicar-la a la persona «que ha fet el trobament de bona fe [o a la] persona que n'ha estat adjudicatària» [art. 26.3c Llei].

Així, doncs, a partir d'un plantejament similar al del Codi civil espanyol, la llei catalana destaca —ja d'entrada— que l'adquisició de la propietat de les coses perdudes es produeix per «ocupació», regula aquesta modalitat adquisitiva de manera més completa i minuciosa, i introdueix alguna modificació respecte a la regulació del Codi civil. Tot això, amb la pretensió d'establir una normativa

tiene lugar de *forma automática* [cursiva en l'original] en el instante en que vence el plazo de los dos años, sin necesidad de un específico "acto de adjudicación" por parte del Alcalde: no se trata de una adquisición "por acto de Autoridad", amb la qual cosa rebat una opinió que havia mantingut José Luis LATOUR BROTONS, «La ocupación (crisis actual de un modo de adquirir el dominio)», *RDP*, 1957, p. 267.

15. Atès que, si se'n coneix la identitat, hauran de ser-li restituïdes les coses trobades: article 26.1 de la Llei, coincident, doncs, en aquest sentit, amb l'article 615 CC.

16. Pagades prèviament per aquest les despeses ocasionades per la seva custòdia, conservació i entrega: cfr. art. 26.3a de la Llei.

17. En aquest cas, la persona que va trobar la cosa té dret a rebre la quantitat esmentada i, a més, una quarta part de l'excés que pugui obtenir-se en la subhasta. La resta queda a la disposició de l'ajuntament. En el cas que el preu de rematada no superi els dos mil euros, o si no s'ha efectuat l'adjudicació de l'objecte, qui el va trobar té dret que se li entregui la quantitat de la rematada, si bé haurà d'abonar les despeses de la subhasta: cfr. art. 26.3d de la Llei.

que solucioni, d'acord amb les exigències de la realitat socioeconòmica actual, els problemes que aquesta adquisició planteja.¹⁸

3.1. EL CONCEPTE I LES CARACTERÍSTIQUES DE LES COSES PERDUES

A diferència del que passa en l'àmbit del Codi civil, la Llei 25/2001 es mostra més precisa a fi de determinar el que han de considerar-se «coses perdudes». En efecte, a partir de les disposicions de la Llei, les «coses perdudes» poden definir-se com «objectes mobles corporals mancats de valor especial, que, tot i que tenen propietari i són habitualment posseïdes per algú, no es troben en poder o en possessió de ningú per causes alienes a la voluntat del seu propietari».

D'acord amb aquesta definició, constitueixen característiques de les «coses perdudes» una sèrie de circumstàncies de tipus material, econòmic i jurídic. En primer lloc i des d'un punt de vista material, les «coses perdudes» es defineixen per la seva naturalesa «moble» i «corporal» (art. 24.1c i 26.1 Llei). En segon lloc i des d'un punt de vista econòmic, les «coses perdudes» es defineixen —atenent un criteri purament negatiu— per no tenir un valor especial, sigui dinerari, cultural, històric, arqueològic o artístic.¹⁹ Finalment i des d'un punt de vista jurídic, les «coses perdudes» es defineixen per tenir un propietari, amb independència que sigui susceptible d'identificació o no i que sigui conegut o desconegut (art. 24.1c, 24.2a i 26.1 i 2 Llei),²⁰ i perquè, tot i que són un objecte de possessió habitual per part d'alguna persona (art. 26.1 Llei),²¹ no es troben en poder o en possessió de ningú per causes alienes a la voluntat del seu propietari. Aquesta última circumstància és, en definitiva, la que determina la condició o qualitat

18. Cfr. el paràgraf vuitè del preàmbul de la Llei.

19. Atès que, si no és així, es regeixen per la regulació establerta en l'article 25 de la Llei, que, amb caràcter general i en el cas que no sigui aplicable la legislació especial en matèria de béns de valor cultural, històric, arqueològic o artístic, manté la seva propietat en el seu propietari, sempre que sigui conegut, o l'atribueix —en cas contrari— al propietari de la finca en la qual s'hagin trobat, i en aquest últim supòsit reconeix el dret de qui els va trobar a percebre en metàl·lic una quantitat equivalent a la meitat del valor de l'objecte trobat.

20. Aquestes circumstàncies, en efecte, no afecten la qualificació de la cosa com a *perduda*, sinó la possibilitat d'adquirir-ne la propietat: l'article 24.2a de la Llei nega que puguin adquirir-se per ocupació «[e]ls objectes mobles sobre els quals hi ha algun element o indicatiu que permeti la identificació de la persona que n'és propietària», mentre que l'article 26.1 de la Llei imposa a qui troba i recull una cosa perduda el deure d'entregar-la al seu propietari, si és conegut.

21. La mateixa llei estableix les dades o els elements fàctics que permeten acreditar aquest requisit: les característiques de l'objecte, les seves possibilitats d'identificació, el seu estat de conservació i la seva funció o destinació econòmica (cfr. art. 26.1 Llei).

de «perdues»: les coses perdudes són coses posseïbles i habitualment posseïdes, que no tenen posseïdor actual, sense que aquesta situació sigui imputable al seu propietari.

3.2. EL PRESSUPÒSIT I ELS REQUISITS DE L'ATRIBUCIÓ DE LA PROPIETAT DE LES COSES MOBLES PERDUDES

La Llei 25/2001 parteix de la idea que la «cosa perduda» té propietari (art. 24.1c i 26.1 Llei) i que, per tant, no pot considerar-se una *res nullius* o una «cosa abandonada». D'altra banda, no obstant això, el títol adquisitiu que determina l'adquisició de la propietat de les coses perdudes és l'«ocupació» (art. 24 Llei), que tradicionalment es refereix a les coses que no tenen propietari. L'explicació d'aquesta contradicció aparent rau en el fet que la llei catalana parteix d'un concepte ampli d'*ocupació*, que no se circumscriu únicament i exclusiva a «les coses mobles corporals que mai no han tingut propietari» (art. 24.1a Llei) i a les «abandonades per la persona que n'és propietària» (art. 24.1b Llei), sinó que inclou també «les coses mobles corporals *perdues, ocultes o presumiblement abandonades*» (art. 24.1c Llei). Però aquesta inclusió no és arbitrària: per tal que les coses perdudes puguin adquirir-se per ocupació, és necessari que el seu propietari no hagi formulat cap denúncia o reclamació respecte a la pèrdua (art. 24.1c *in fine* Llei). En aquest sentit, pot dir-se que la Llei 25/2001 imposa una càrrega al propietari de les coses perdudes, en la mesura que, si no denuncia aquesta circumstància, possibilita la seva ocupació. La denúncia i la reclamació es configuren com sengles manifestacions de la voluntat del propietari de voler seguir sent-ho; si no les fa, la situació és semblant a la de l'abandonament i és per això que la cosa pot ser ocupada.²²

L'absència de denúncia o de reclamació per part del propietari amb relació a la pèrdua de la cosa, constitueix, doncs, un pressupòsit perquè escaigui l'atribució de la propietat a favor de qui la trobi, atès que configura una situació similar a la de l'abandonament que possibilita l'ocupació. Ara bé, aquesta circumstància negativa no porta necessàriament i automàtica a la pèrdua de la propietat de la cosa i a la seva adquisició per part de qui la trobi, atès que la falta de denúncia o de reclamació en el moment de produir-se o constatar-se la pèrdua no exclou la possibilitat del propietari de presentar-se en un moment posterior a l'es-

22. La denúncia i la reclamació constitueixen, doncs, actes regits en la seva formalització per les normes del dret administratiu —atès que hauran de presentar-se en un establiment o una dependència de l'Administració—, als quals aparentment s'atribueixen efectes civils.

tabliment en el qual es troba dipositada la cosa perduda i sol·licitar la seva restitució (art. 26.3 i 4 Llei). I, a l'inrevés, la denúncia i la reclamació prèvies no impedeixen que pugui produir-se la pèrdua de la propietat de la cosa o, si més no, la seva irreivindicabilitat enfront de l'adjudicatari de bona fe, si el propietari no es presenta posteriorment a reclamar-la a l'establiment on hagués estat dipositada (cfr. art. 26.3 Llei). Es tracta, en definitiva, d'un pressupòsit de caràcter relatiu, la justificació del qual és probablement més teòrica²³ que real, atès que el que —en última instància— justifica la pèrdua de la propietat de la cosa pel seu propietari és que aquest no la reclami quan havia de fer-ho.

Juntament amb aquest pressupòsit, la Llei 25/2001 considera també una sèrie de requisits la concurrència dels quals és necessària perquè es produeixi l'atribució de la cosa perduda a favor de qui la va trobar. En primer lloc, que la cosa no tingui cap «element o indicatiu que permeti la identificació de la persona que n'és propietària» (art. 24.2a Llei), atès que, si existeix algun indicatiu en aquest sentit, qui la trobi ha de restituir-la a dita persona (art. 26.1 Llei).²⁴ En segon lloc, i si és desconeguda la identitat del propietari de la cosa perduda, qui la troba ha de comunicar el trobament a l'ajuntament del terme municipal en el qual s'hagi trobat (art. 26.2 Llei). L'ajuntament, per la seva banda, ha de dipositar la cosa en un establiment a aquest efecte durant un període de sis mesos, ha de donar publicitat suficient al trobament i ha de notificar-lo a les autoritats o entitats públiques corresponents quan les característiques de l'objecte així ho requereixin (art. 26.2 Llei). Finalment, si transcorre aquest termini de sis mesos i el propietari de la cosa no s'ha presentat a reclamar-la, s'ha d'entregar a la persona que la va trobar o, si escau, s'ha de vendre en subhasta pública, cas en el qual se n'ha d'abonar l'import al trobador (art. 26.3 Llei).

Pel que fa a aquest últim requisit, cal destacar que —igual com passa en l'àmbit de l'article 615 CC— l'adjudicació de la cosa perduda o del seu valor a qui la va trobar es condiciona, en última instància, al fet que el seu propietari

23. En la mesura que permet acudir a la idea de l'*abandonament* per a explicar l'adquisició de la propietat per «ocupació» de qui la va trobar. En qualsevol cas, i des d'un punt de vista pràctic, sembla evident que si el propietari de la cosa perduda denuncia aquesta circumstància, té més probabilitats que després pugui recuperar-la.

24. El text literal de l'article 26.1 de la Llei («El trobament d'animals o objectes mobles corporals [...] comporta el deure de restituir-los a la persona que n'és propietària») pot plantejar la mateixa qüestió que suscita l'article 615 CC a l'entorn de la possible existència d'una obligació legal de recollir la cosa trobada; al meu entendre, la resposta ha de ser la ja apuntada amb relació a aquest precepte, és a dir, la de la inexistència d'aquesta obligació. En qualsevol cas, qui troba una cosa perduda i la restitueix al seu propietari, té dret a la retribució que estableix l'article 26.5 de la Llei (el 10% del valor de l'objecte, però si aquest valor és superior a dos mil euros, el percentatge de l'exces es redueix al 4%), llevat que es prefereixi la recompensa que hagués pogut oferir el propietari.

no es presenti a reclamar-la en un determinat període de temps, i això, amb independència que hagués denunciat o no la pèrdua en el moment de produir-se o de conèixer-la. Cal, en efecte, que el propietari no denunciï la pèrdua i que —consegüent amb aquesta conducta— no es presenti tampoc a reclamar la restitució de la cosa; però cal igualment que el propietari denunciï la pèrdua i que després no reclami la cosa, i això, tant si obeeix a una actitud conscient com si obeeix al seu possible desconeixement de l'establiment en el qual aquella es troba dipositada (per exemple, perquè el propietari, ignorant on s'ha produït efectivament la pèrdua, la denuncia en un terme municipal distint d'aquell en el qual es verifica efectivament el trobament). Doncs bé, tant en l'un com en l'altre supòsit, el fet que el propietari no es presenti a sol·licitar l'entrega de la cosa dintre del termini establert per la Llei, determina l'atribució d'aquella a la persona que la va trobar.²⁵

Ara bé, a partir d'aquest plantejament comú, la llei catalana introdueix sengles modificacions en la regulació del Codi civil espanyol. D'una banda, redueix notablement —de dos anys a sis mesos— el termini de temps dins del qual el propietari ha de presentar-se a reclamar l'entrega de la cosa perduda, si vol conservar-ne la propietat; i, de l'altra, preveu la seva venda en subhasta pública per a un supòsit diferent del considerat en l'article 615 CC. En efecte, en aquest últim precepte, la subhasta s'estableix per al cas que «la cosa mueble [perduda] no puidere conservarse sin deterioro o sin hacer gastos que disminuyan notablemente su valor», i escau al cap de vuit dies del segon anunci i si es diposita el preu obtingut durant el termini ja assenyalat de dos anys. En canvi, l'article 26.3*b* de la Llei regula la venda en subhasta pública en consideració al valor de la cosa, i no en funció de les seves possibilitats de conservació:²⁶

25. En qualsevol cas, sembla evident que —com ja s'ha apuntat— si es presenta el propietari, no escau l'entrega de la cosa a qui la va trobar, i això, també, amb independència que el propietari hagués denunciat o no la pèrdua amb anterioritat: la denúncia no pot condicionar la possibilitat del propietari de la cosa perduda de reclamar la seva restitució, i per més que l'absència de denúncia pugui considerar-se una declaració de voluntat similar a la de l'abandonament, no adquireix ferma fins que ha transcorregut el termini de sis mesos que estableix l'article 26 de la Llei. De fet, i si es recorre a l'«abandonament de la cosa perduda» com a pressupòsit de l'adquisició de la seva propietat per «ocupació», sembla que aquest «abandonament» només es produeix si el propietari de la cosa no es presenta a reclamar-la en el lloc i el termini establert per la llei.

26. Possiblement, perquè el supòsit previst en l'article 615.3 CC queda ja subsumit en el de l'article 26 de la Llei 25/2001, que, a més, i com ja s'ha assenyalat, estableix un termini de dipòsit de la cosa perduda sensiblement inferior al considerat en el Codi civil. Tot i això, i en el cas que la cosa esmentada no pogués conservar-se sense deteriorament ni tan sols durant el període de sis mesos que marca l'article 26.3*b* de la Llei, sembla admissible procedir també a la seva venda en subhasta pública, d'acord amb les disposicions recollides en aquest precepte.

si el seu valor és superior als dos mil euros, la cosa perduda es vendrà en subhasta pública sis mesos després del seu dipòsit a l'establiment que hagués determinat l'ajuntament, i s'entregarà al trobador l'import obtingut en la subhasta.²⁷

4. LA REIVINDICABILITAT DE LES COSES MOBLES PERDUDES

L'article 26.3c de la Llei 25/2001 culmina la regulació del procés d'adquisició de la propietat de les coses mobles perdudes apuntant que «[l]a persona propietària no té acció contra la que ha fet el trobament de bona fe ni contra la persona que n'ha estat adjudicatària per a reivindicar l'objecte [...] perdut». La disposició és enormement significativa: introdueix la noció de *bona fe* en l'àmbit de l'atribució de la propietat de les coses perdudes i planteja el conflicte que se suscita entre el propietari d'aquestes i qui les troba, conflicte que resol a favor d'aquest últim, sempre que sigui de bona fe. «Bona fe» la concurrència de la qual exigeix que qui va trobar la cosa la torni al seu propietari, si coneix la seva identitat; i, en cas contrari, que comuniqui el trobament i dipositi la cosa a l'ajuntament del lloc on es va produir, per tal que aquest doni publicitat a aquesta circumstància.²⁸

Com es desprèn del mateix text literal, el precepte predica l'exigència de bona fe només de la persona «que ha fet el trobament», no de la «que n'ha estat adjudicatària». Davant d'això, cal plantejar-se si l'omissió és un oblit del legislador o si, per contra, és justificada. En principi, caldria pensar que la bona fe ha de concórrer també en l'adjudicatari, i, per això, si qui compra una cosa perduda en una subhasta pública coneix aquesta circumstància i la identitat del

27. L'article 26.3b de la Llei regula el supòsit amb certa minuciositat: si l'import obtingut supera els dos mil euros, la persona que va trobar la cosa té dret a aquesta quantitat i, a més a més, a una quarta part de l'excés, i la resta queda a la disposició de l'ajuntament; si el preu de rematada no supera els dos mil euros, o si no es produeix l'adjudicació de la cosa, la persona que la va trobar té dret a l'entrega d'aquesta quantitat, però ha d'abonar les despeses de la subhasta.

28. El concepte de *bona fe* que s'apunta en el text no constitueix una concreció o especificació del concepte general que, en matèria de possessió, recull l'article 433 del Codi civil espanyol, i això, evidentment, perquè el «trobador de bona fe» no és ni pot ser «possessor»: *possessió* i *bona fe* són —en aquest context— conceptes incompatibles, atès que la *bona fe* nega la *possessió*, en la mesura que imposa la devolució o el dipòsit de la cosa i exclou que qui la troba pugui conservar-la en poder seu. Ara bé, això no impedeix —al meu entendre— que pugui actuar també aquí una presumpció *iuris tantum* en benefici de la bona fe: aquesta presumpció actua quan qui troba la cosa perduda la diposita a l'ajuntament, per la qual cosa es refereix, doncs, al desconeixement de la identitat del propietari de la cosa.

seu propietari, aquest podrà reivindicar-la i reclamar-ne la restitució;²⁹ no obstant això, ha de considerar-se també que, d'acord amb el que estableix la Llei 25/2001, la subhasta només té lloc sis mesos després de la consignació de la cosa perduda a l'ajuntament i si el seu propietari no s'ha presentat a reclamar-la: per tant, una vegada transcorregut aquest termini de temps, el propietari ha deixat de ser-ho i la bona o mala fe de l'adjudicatari esdevé irrellevant.³⁰ En canvi, i pel que fa a qui va trobar la cosa perduda, la bona fe és —com destaca expressament l'article 26.3c de la Llei— essencial: determina l'atribució posterior de la propietat al trobador, de manera que, si aquest és de bona fe, es converteix efectivament en propietari de la cosa; però si és de mala fe, no n'adquireix més que la possessió i ha de recórrer a la usucapió per a adquirir-ne la titularitat.

L'article 26 de la Llei 25/2001 nega expressament l'acció reivindicatòria del propietari una vegada s'ha entregat la cosa perduda a la persona que la va trobar o que la va adquirir en subhasta pública. Per descomptat que, abans d'aquest moment, el propietari de la cosa —que ho continua sent— pot presentar-se a l'ajuntament on es trobi consignada i pot reclamar-ne la restitució (art. 26.3, principi, i 4 de la Llei). Però el que no aclareix el precepte és que, un cop atribuïda la cosa a qui la va trobar o a l'adquirent en la subhasta, el propietari ha deixat de ser-ho i per aquesta raó no té acció per a reivindicar-la, ni tan sols —pel que fa a aquest últim— abonant-li el que hagués pagat per aquella.³¹ En aquest sentit, la referència a la «persona propietària» de l'article 26.3c de la Llei no és molt apropiada: si bé en el moment de la pèrdua de la cosa el propietari conserva la

29. El que passa és que, en aquest cas, probablement resulti molt difícil acreditar aquest coneixement, i al propietari no li resultarà suficient provar —com succeeix en l'àmbit del Codi civil espanyol d'acord amb el que disposa l'article 464 CC— que la cosa s'havia perdut. Això és així perquè, al meu entendre, l'article 464 CC no és aplicable a Catalunya: sobre aquesta qüestió, que, evidentment, aquí no pot quedar més que apuntada, cfr. Santiago ESPIAU ESPIAU, *La equivalència de la posesión al título y la aplicación del art. 464 CC en Cataluña* [en premsa].

30. És per això, doncs, que en aquest supòsit l'article 26.3c de la Llei nega taxativament l'acció reivindicatòria del propietari i prescindeix de la valoració que pugui merèixer la conducta de l'adquirent.

31. A diferència del que estableix l'article 464.2 CC amb relació a l'adquirent d'una cosa perduda en subhasta pública. Amb tot i això, i amb independència que —com ja s'ha deixat assenyalat en la nota 29— aquest precepte no sigui aplicable a Catalunya, el supòsit no és exactament el mateix: al meu entendre, la subhasta a la qual es refereix l'article 464 CC no és aquella que celebra l'ajuntament per a adjudicar la propietat de la cosa perduda deteriorable, sinó la celebrada per a vendre una cosa perduda que —infringint allò disposat en l'article 615 CC o en l'article 26.1 i 2 de la Llei 25/2001— no es va restituir a l'antic posseïdor ni es va consignar en poder de l'alcalde. És en aquest cas que actua la disposició de l'article 464 CC relativa a la «venta pública», disposició que, en canvi, no s'aplica en el cas anterior, en el qual el propietari de la cosa —una vegada subhastada i adjudicada— ja no ho és i, per això, no pot reivindicar-la.

titularitat d'aquesta, quan s'adjudica a qui la va trobar o a l'adquirent en subhasta pública ja no ho és; el que seria correcte, doncs, fóra que el precepte al·ludís al «propietario originario».

Ara bé, pressuposat això, la subordinació del propietari originari al trobador de bona fe que sanciona la Llei 25/2001 podria ser potser qüestionada d'acord amb el que disposa l'article 24.1c de la Llei. Com ja s'ha assenyalat, aquest precepte vincula la susceptibilitat d'adquirir per ocupació la propietat de les coses mobles perdudes, al fet que «la persona que n'és propietària no [hagi] formulat cap denúncia ni reclamació». En aquest sentit, doncs, caldria entendre que, quan l'article 26.3c de la Llei nega a la «persona propietària» l'exercici de l'acció reivindicatòria, s'està referint únicament i exclusiva a la que no hagi formulat «cap denúncia ni reclamació», atès que, si l'hagués interposat, les coses mobles perdudes no podrien adquirir-se per ocupació (arg. *ex art.* 24.1c Llei, *a contrario sensu*). Ara bé, com també s'ha assenyalat,³² per més que la falta de «denúncia» o de «reclamació» puguin considerar-se un pressupòsit de l'atribució de la propietat de les coses perdudes, aquest pressupòsit és de caràcter relatiu i no provoca necessàriament la conseqüència esmentada, ni —per això mateix— l'exclou tampoc la «denúncia» o la «reclamació». Però és que, sobretot, es tracta del fet que l'article 26.3c de la Llei conté una norma de protecció de l'adquirent de bona fe de caràcter taxatiu o absolut: «[L]a persona propietària no té acció contra la que ha fet el trobament de bona fe», i aquesta bona fe només queda desvirtuada si qui va trobar la cosa perduda coneixia aquesta circumstància i no va restituir la cosa al seu propietari (si també el coneixia) o no va comunicar el trobament a l'ajuntament (si desconeixia la identitat d'aquell), sense que l'afecti en cap cas la possible existència o no de «denúncia» o de «reclamació» per part del propietari de la cosa. Com ja s'ha deixat apuntat, el trobador de bona fe és aquell que troba una cosa perduda, ignora qui n'és el propietari i la diposita a l'ajuntament; complerta aquesta exigència, si se li entrega una vegada s'han observat els requisits de publicitat i ha transcorregut el termini de sis mesos que marca la Llei, l'adquisició de la cosa és inatacable.

Per contra, i tal com es desprèn també del mateix article 26.3c de la Llei, si la persona que va trobar la cosa perduda va actuar de mala fe, el propietari de la cosa té acció per a reivindicar-la si s'adjudica al trobador. La mala fe d'aquest últim determina, doncs, que aquest no arribi a adquirir la propietat, i com que el propietari conserva la titularitat de la propietat, pot reclamar la restitució de la cosa. Aquesta «mala fe» existeix quan qui troba la cosa perduda sap qui n'és

32. Cfr. *supra* epígraf 3.2 d'aquest treball.

el propietari i no la hi entrega, o bé quan desconeix la identitat d'aquest i no consigna el trobament a l'ajuntament i es queda la cosa perduda.

Doncs bé, en el supòsit que el trobador conservi la cosa en poder seu, la regulació és similar a la del Codi civil espanyol. El trobador no adquireix la propietat de la cosa i ha de recórrer a la usucapció³³ per a convertir-se en titular d'aquella, de manera que, mentre la cosa no es consumeix, no és més que un mer posseïdor, i la seva possessió se subordina a l'acció reivindicatòria del propietari. Si el trobador entrega la cosa a un tercer, aquest també haurà de recórrer a la usucapció de sis anys per a convertir-se en propietari, per la qual cosa el propietari de la cosa podrà també reivindicar-la mentre aquesta usucapció no es consumeix:³⁴ el subadquirent no es troba emparat per l'article 26.3c de la Llei, que protegeix únicament i exclusiva el trobador de bona fe i l'adjudicatari de la subhasta a través de la qual l'ajuntament procedeix a l'alienació de la cosa perduda quan el seu valor excedeix els dos mil euros.³⁵

En el cas que el trobador de mala fe —que coneix la identitat del propietari— dipositi la cosa perduda a l'ajuntament, tampoc no es convertirà en propietari quan —transcorreguts els sis mesos que estableix l'article 26.3a de la Llei i si el seu valor és inferior a dos mil euros— se li entregui, de manera que també haurà de recórrer a la usucapció de sis anys per a adquirir-ne la titularitat, i mentrestant el propietari podrà reivindicar-la (art. 26.3c de la Llei, *a con-*

33. Subjecte, no obstant això, al termini únic de sis anys establert per l'article 344.2 CDCC. Cal recordar que el dret civil català desconeix la distinció entre usucapció ordinària i usucapció extraordinària, i regula una única categoria, en la qual és irrellevant la bona o mala fe del posseïdor i la qual, en rigor, es correspon amb la denominada *usucapció extraordinària*.

34. La solució que es proposa en el text per a l'adquisició del subadquirent prescindeix de la seva bona o mala fe, atès que —com s'acaba d'apuntar en la nota anterior— en el dret català aquesta circumstància és irrellevant a l'efecte de la usucapció. Aquesta solució es justifica en la regulació tradicional del dret civil català amb vista a la transmissió i l'adquisició de la propietat, que exigeix en tot cas —per tal que aquesta conseqüència es produeixi— que el transmetent sigui propietari de la cosa que entrega i tingui lliure poder de disposició sobre aquesta, de manera que caldrà recórrer a la usucapció quan no concorrin ambdues circumstàncies.

35. En aquest context, cal plantejar quin serà el règim de l'adquisició del subadquirent d'una cosa perduda quan aquesta adquisició s'efectua en una subhasta pública, però es tracta d'una subhasta diferent de la regulada en l'article 26 de la Llei 25/2001. En aquest cas, crec que el propietari podrà —sempre que la seva acció no hagi prescrit— reivindicar-la, si bé la restitució es condiciona al reemborsament a l'adquirent del que aquest hagués pagat; però això, no per aplicació del que es disposa en l'article 464.2 CC, sinó d'acord amb el que ja està establert històricament pel dret civil català. En aquest sentit, i pel que fa als precedents de la regulació de l'alienació en «venda pública», cfr. ja el capítol 24 del *Recognoverunt Proceres*, posteriorment recollit en *Pragmaticas i altres drets de Catalunya*, vol. II, llibre I, títol XIII. Sobre aquest tema, cfr. S. ESPIAU ESPIAU, *La equivalència de la posesió al títol y la aplicació del art. 464 CC en Catalunya* [en premsa].

trario sensu).³⁶ En canvi, i com ja s'ha apuntat, si es procedeix a la seva venda en subhasta pública, l'adjudicatari³⁷ gaudeix de la protecció que li dispensa l'article 26.3c de la Llei, l'adquisició de la cosa és inatacable i el propietari originari —que, en rigor, ja no és propietari— no té cap acció per a reclamar-ne la restitució, ni tan sols abonant a l'adquirent el preu pagat per aquesta.³⁸ Per descomptat que aquest propietari que ha deixat de ser-ho podrà dirigir-se contra qui va trobar la cosa i la va dipositar a l'ajuntament malgrat saber que es tractava d'una cosa perduda i conèixer la identitat del seu propietari, i podrà reclamar-li els danys i perjudicis que se li hagin ocasionat; però, evidentment, es tracta d'una acció personal, sense cap transcendència real i que no afecta l'adquisició de l'adjudicatari de la subhasta.

36. L'adquisició eventual per un subadquirent en aquest període de temps es regeix pel que ja s'ha assenyalat en el supòsit anterior, atès que el trobador, encara que formalment se li hagi entregat la cosa, no n'és propietari.

37. Sigui o no de bona fe, atès que —com ja s'ha indicat abans— aquesta circumstància és irrellevant.

38. Cfr. el que s'ha dit *supra*, en la nota 31.

